

ONDER LEIDING VAN KRISTA AUDERE

**VU KAMER
KOOR**

Gebroken Luchten

VU-KAMERKOOR

CONCERTEN

22 EN 23 JUNI 2024

FRYSLÂN

TOURNEE

13 EN 14 JULI 2024

Anoniem

Ocheshkvei

Imogen Holst (arr.)

A Sweet Country Life

William Knight

Bacchanalia

Edward Bairstow (arr.)

The Oak and The Ash

Veljo Tormis

Estse Oogstliederen

Laura Jekabsone

Dindaru Dandaru

Jēkabs Graubiņš

Skaista Mana Brāļa Sēta

Anoniem

Asho Ch'Ela
Batonebo

Komitas Vardapet (arr.)

Yel, yel
Loru Gutanerg

Henryk Górecki

Wysła burzycka, bandzie
desc

Imre Ploeg

Brutsen Loften

Jetse Bremer (arr.)

Schoon lief, hoe ligt gy hier
en slaept
Springt op en toogt uw
schoen

VOOR WOORD

Beste luisteraar,

Vandaag neemt het VU-Kamerkoor u mee op reis door de volksmuziek van Engeland, Nederland, Georgië, Armenië, Polen, Estland en natuurlijk Letland (de Heimat van onze dirigent).

In dit programma onderzoekt het VU-Kamerkoor de betekenis van 'het platteland' via verschillende tradities van volksmuziek. We zingen over de oogst, de dieren die ons helpen op het land, de schoonheid en idylle van de natuur, en over de mensen en evenementen die deel uitmaken van de samenleving op het platteland. Tegelijk willen wij vraagtekens stellen bij de heersende beelden. Is er inderdaad een kloof tussen stad en platteland? Wat kan het betekenen voor iemand om van het platteland naar de stad te verhuizen? Of andersom? En welke risico's draagt de verheerlijking van het eigen platteland in zich mee?

Om naast de eeuwenoude volksmuziek ook een hedendaags perspectief te verwerken in het programma zijn componisten Imre Ploeg en William Knight gevraagd om werk te schrijven over deze thematiek, mede geïnspireerd door volksmuziek. Ploeg schreef zijn compositie op een speciaal hiervoor geschreven Friestalig gedicht van dichter Tsead Bruinja, een groot pleitbezorger van de literatuur in streektalen en dialecten. Knight's compositie maakt gebruik van een gedicht van zijn 19e-eeuwse landgenoot Matthew Arnold.

Voor ons volgende project gaan we aan de slag met Alfred Schnittkes Concert voor koor en een aantal stukken van Clytus Gottwald. Om deze monumentale stukken, waar de stemsoorten ook onderling veel onderverdeeld zijn, uit te voeren gaan we onze rangen versterken met een aantal projectleden. Mis uw kans daarom niet om ons in februari 2025 in onze grootste bezetting ooit te horen!

We hopen dat u zult genieten vanavond of vanmiddag en mocht u nog extra willen bijdragen aan onze bijzondere concerten dat kan dat natuurlijk, door Vriend van het VU-Kamerkoor te worden! Voor een kleine jaarlijkse donatie houden we u op de hoogte van onze concerten, krijgt u gereserveerde zitplaatsen en een symbolische korting op concertkaarten. Meer informatie hierover is te vinden op vukk.nl/vrienden.

Overigens brengen we dit concert niet alleen ten gehore in Amsterdam en Utrecht, maar gaan we met dit programma ook op tournee naar Friesland. Data en concertlocaties vindt u op onze website.

We wensen u een mooi concert.

Sophie Fitzsimmons
Voorzitter

VU KAMERKOOR

Het VU-Kamerkoor bestaat al een halve eeuw en repeteert in Amsterdam. Het koor telt ruim dertig ambitieuze koorzangers: zowel jeugdig enthousiasme als wijze ervaring maken deel uit van de magische mix. Deze variëteit zet zich voort in de programmameuze waarin ruimte is voor zowel stokoude als nagelnieuwe muziek, begeleid of a cappella. Sinds september 2016 staat het koor onder leiding van de internationaal gelauwerde dirigent Krista Audere.

In de zomer van 2023 reisde het VU-Kamerkoor af naar het Italiaanse Arezzo, om daar deel te nemen aan de 71ste editie van het 'Concorso Polifonico Internazionale Guido d'Arezzo'. In het vroege voorjaar van 2022, na een lange periode van lockdowns waarin wij voornamelijk online konden zingen, vierden we onze hereniging in levenden lijve met het project 'Weerklank' met de mis van Frank Martin. Datzelfde jaar volgde Ein Deutsches Requiem in samenwerking met Kamerkoor Venus, waarbij we met 70 man op het podium stonden en begeleid werden door het pianoduo Scholtes en Janssens. In de zomer van 2022 trokken wij naar Wales waar we prachtige dorpen bezochten en zongen in lokale kerken.

In 2018 vierde het VU-Kamerkoor groots zijn 50-jarig bestaan. Vier Nederlandse componisten werden gevraagd muziek te schrijven gebaseerd op de toekomstvisies van de koorleden. De nieuwe werken van Imre Ploeg, Ernst Reijseger, Roel van Oosten en Merlijn Twaalfhoven zorgden voor een onvergetelijk jubileum.

Het VU-Kamerkoor werkt graag samen met andere muziekgezelschappen in Amsterdam en omstreken. Met barokensemble Eik en Linde werkten we in 2017 aan uitvoeringen van Bachs Matthäus Passion. Datzelfde jaar verzorgden we met Cello8tet Amsterdam een bijzondere uitvoering van het Requiem van Fauré. In 2019 zongen we met Cappella Amsterdam nieuwe muziek van de Letse componist Kristis Auznieks in het Muziekgebouw aan het IJ. In mei van 2023 zongen we opnieuw met Cappella Amsterdam, ditmaal de 9e symfonie van Beethoven, in het Concertgebouw. Nog geen half jaar later stonden we, samen met de kamerkoren Venus en MUSA, wederom in het Concertgebouw voor een uitvoering van de Quattro Pezzi Sacri van Verdi, met het NedPho o.l.v. Lorenzo Viotti.

Als koor zoeken wij geregeld ondersteuning van professionals. Wij volgden masterclasses bij Philippe Herreweghe, Ton Koopman en Jos van Veldhoven. Als solisten ontvingen we onder anderen Lenneke Ruiten, Aile Asszonyi, Claudia Patacca, Marcel Beekman, Dmitri Ferschtman, Jeannette van Schaik en Martijn Cornet.

KRISTA AUDERE

De Letse dirigent Krista Audere (1989) is momenteel de vaste dirigent van het VU-Kamerkoor en Kamerkoor Venus. Als gastdirigent treedt ze regelmatig op met het Nederlands Kamerkoor, het Groot Omroepkoor en Cappella Amsterdam. In het buitenland dirigeerde ze het Deens Nationaal Vocaal Ensemble, het WDR Rundfunkchor Köln en de BBC Singers. In 2021 won Krista de Eric Ericson Award, de hoogste onderscheiding van de gelijknamige dirigentencompetitie die eens per drie jaar plaatsvindt. Verder sleepte zij internationale koorprijzen in de wacht met het William Byrd Consort en het koor Anima Solla.

In het muziekseizoen van 2023/2024 werkt Krista samen met onder andere het Staats-koor Latvija, het Hongaars Radiokoor, het Zweeds Radiokoor, het Beiers Radiokoor, het Deens Nationaal Vocaal Ensemble, het WDR Rundfunkchor Köln, het SWR Vokalensemble Stuttgart, en de BBC Singers. Wat verder in de toekomst neemt Krista in 2029 het stokje over van Daniël Reuss als dirigent van Capella Amsterdam.

Krista Audere behaalde in 2009 haar diploma aan de Riga Dom koorschool, waar ze zich had bekwaamd als koordirigent en koorzanger. Hierna volgde ze een bachelor koordirectie aan de Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music, en ontwikkelde ze zich verder aan de Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst in Stuttgart. In 2016 behaalde ze cum laude haar masterdiploma in koordirectie aan het Conservatorium van Amsterdam, en volgde ze bij het VU-Kamerkoor Boudewijn Jansen op.

DE ZANGERS

Sopranen

Liza Berry
Marije Besselink
Yvonne Holthaus
Ellen Langemeijer
Li Lian Lie
Marleen Schuijjer
Mirtele Snabilie

Tenoren

Jelle van Aanholt
Daan Doeleman
Stefan Epskamp
Gerben Groeneveld
Peter-Ben Smit
Anai Telletxea Aguilera

Alten

Chantal Bekker
Welmoed Eggeraat
Sophie Fitzsimmons
Rianne de Heide
Gudrun Lehmann
Beata Linz
Milou de Rooij
Eveline van Schie

Bassen

Marko Bonarius
Michel Couzijn
André Jansen
Quinten Krijger
Ricus Smid
Martijn Smit
Roel Zinkstok

VRIEND VAN HET
gereserveerde
plaatsen, extra
korting en meer
VUKAMERKOR
VUKAMERKOR
VUKAMERKOR
VUKAMERKOR

Word Vriend van het VU-Kamerkoor

Het VU-Kamerkoor draait op liefde voor mooie muziek, maar daar alleen redden we het niet mee. Help ons met een jaarlijkse donatie van €30 of meer.

Daarvoor krijgt u gereserveerde concertplaatsen, €2 korting op kaarten en meer.

vukk.nl/vrienden

DRIE ANONIEME GEORGISCHE LIEDEREN

Ocheshkvei

In veel volksliederen komen 'onzinwoorden' voor, puur voor het muzikale plezier dat ze bij het zingen opleveren. Denk aan ons 'tiereliere', "olleke bolleke" en "un dun dip". Ook dit Georgische lied kent een rijk arsenaal aan zulke betekenisloze lettergrepen die de muziek maken. Het is een juichend, meerstemmig oogstlied, ook uit Samegrelo, dat de zware oogstarbeid moet hebben verlicht.

*Asho Ch'ela**

'Asho Ch'ela' is het lied van een ossendrijver die zijn twee ossen toezingt. Hij heeft hun namen gegeven: Chela en Buska. De ossendrijver heeft medelijden met de dieren, die hun leven lang hun baas moeten gehoorzamen, terwijl ze vermoeid en met pijn hun zware werk doen. Het lied is in de Minstreelse taal, gesproken in de Georgische regio Samegrelo, aan de Zwarte Zee.

*Batonebo**

Een traditioneel lied uit de Guria-regio in Georgië, aan de Zwarte Zee. Het werd gezongen aan het ziekbed van een kind dat leed aan de pokken, ooit een zeer besmettelijke en in veel gevallen fatale ziekte. Aan het lied werden helende krachten toegeschreven, door het gunstig stemmen van de 'geesten' (hier aangesproken als 'Batonebi' of 'heren'). De pokken worden in het Georgisch 'de ziekte van de geesten' genoemd.

*Tekst en vertaling van Asho Ch'ela en Batonebo staan op hun plek in de programmavolgorde.

OCHESHKVEI

Ocheshvei do svarieli, oho! De oogst is rijk, oho!

IMOGEN HOLST

Imogen Holst (1907) was componist, musicoloog, dirigent en arrangeur, en kwam als dochter van componist en muziekdocent Gustav Holst uit een muzikaal geslacht. Ze was al vanaf jonge leeftijd geïnteresseerd in muziek en dans en richtte zich op het uitvoeren en stimuleren van volksdans en -muziek. Een pianocarrière moest ze helaas om gezondheidsredenen al vroeg afbreken. Na studies voor componist en dirigent werd ze in 1952 de assistent van componist Benjamin Britten in Aldeburgh. Hier richtte ze ook een muziekfestival op en was er een van de artistiek leiders van. In 1964 stopte ze als assistent van Britten om zich te richten op haar eigen carrière als componist. Ze bleef tot het einde van haar leven in 1984 in Aldeburgh wonen.

Het lied 'A Sweet Country Life' is een volkslied uit Gloucestershire dat in 1937 door Holst werd gearrangeerd voor a capella koor. In het lied wordt een ode gebracht aan het leven op het platteland. Verschillende muziekinstrumenten worden vergeleken met de zang van vogels, waarbij de vogelzang het altijd wint. Je ziet voor je hoe dit volkslied gezongen zou kunnen zijn tijdens het melken van koeien in een prachtig Engels heuvellandschap.

A SWEET COUNTRY LIFE

A sweet country life is most pleasant and charming,
All for to walk abroad on a fine summer's morning,
Bright Phoebus did ashine and the hills was adorning,
As Molly she sat amilking on a fair summer's morning.

No fiddle nor flute nor haut-boy nor spinet
Is to be compared to the lark nor the linnet.

Down as I did lie all among those green rushes,
'Twas then I did hear the charms of the blackbirds and thrushes.

*Het zoete landleven is heel prettig en charmant,
Zo fijn om buiten te wandelen op een mooie zomerochtend,
Heldere Phoebus straalde en versierde de heuvels,
Terwijl Molly zat te melken op een fraaie zomerochtend.*

*Geen viool of fluit of hobo of spinet
haalt het bij de leeuwerik of de kneu.*

*Liggend in het hoge groen tussen de grassprietten,
Luisterde ik naar het gekwinkeleer van de merels en de lijsters.*

WILLIAM KNIGHT

De Britse tenor en componist William Knight woont in Nederland en is een vaste kracht in het Nederlands Kamerkoor. Door zijn ruime ervaring als koor- en solozanger weet hij bij uitstek te schrijven voor de zangstem. Voor ons een belangrijke reden om hem te vragen een opdrachtcompositie te maken voor het VU-Kamerkoor.

Voor zijn compositie gebruikte Knight het eerste deel van het gedicht *'Bacchanalia'* van de romantische dichter Matthew Arnold (1822-1888). Het hele gedicht bestaat uit twee delen en een coda. In het eerste deel wordt de landelijke, idyllische avondrust verstoord door een groep baldadige jongeren. Ze worden 'maenaden' genoemd, wilde pleziermakers die Bacchus, de wijngod, aanhangen. Dan spreekt de dichter een 'shepherd' (herder) aan, die het tafereel bedaard aanziet, en roept hem op om... zich bij het feestgedruis aan te sluiten? Of juist deze wilde 'kudde' tot bedaren ('hush') te brengen met zijn fluitspel?

Het tweede, hier niet verklankte deel van het gedicht brengt een mogelijk antwoord. De dichter neemt de moderne tijd op de hak. De wereld heeft alleen oog voor het hedendaagse geharrewar, voor wat 'nieuw' is, geruchtmakend, ordeverstoring, met de tijdelijkheid van rumoer. Een dichter ziet dieper, aldus Arnold, en verder terug in de tijd: *"The world but feels the present's spell / The poet feels the past as well / Whatever men have done, might do / Whatever thought, might think it too"*. Als toeschouwers waarderen de herder én de dichter het oude én het nieuwe, dat wat komt én wat gaat, en weten dat zij in elkaar overvloeien.

BACCHANALIA

The evening comes,
the fields are still.
The tinkle of the thirsty rill,
Unheard all day,
ascends again.
Deserted is the half-
mown plain,
Silent the swaths!
the ringing wain,
The mower's cry,
the dog's alarms,
All housed within
the sleeping farms!

*De avond valt,
de velden zijn stil.
Het klateren van het dorstige beekje,
De hele dag niet gehoord,
stijgt weer op.
Verlaten is de half
gemaaide vlakte,
Stil liggen de maaipaden!
de ratelende kar,
De herrie van de maaier,
het geblaf van de hond,
Allemaal gehuisvest
in de slapende boerderijen!*

The business of the day is done,
The last-left haymaker is gone.
And from the thyme
upon the height,
And from the elder-
blossom white
And pale dog-roses
in the hedge,
And from the mint-plant
in the sedge,
In puffs of balm
the night-air blows
The perfume which
the day forgoes.
And on the pure horizon far,
See, pulsing with
the first-born star,
The liquid sky above the hill!

Loitering and leaping,
With saunter, with bounds,
Flickering and circling
In files and in rounds.

Gaily their pine-staff green
Tossing in air,
Loose o'er their
shoulders white
Showering their hair.
See! the wild Maenads
Break from the wood.
Youth and Iacchus
Maddening their blood.

See! through the quiet land
Rioting they pass--
Fling the fresh heaps about,
Trample the grass.
Tear from the rifled hedge
Garlands, their prize;
Fill with their sports the field,
Fill with their cries.

Shepherd, what ails thee, then?
Shepherd, why mute?
Forth with thy joyous song!
Forth with thy flute!

Tempts not the revel blithe?
Lure not their cries?
Glow not their
shoulders smooth?
Melt not their eyes?
Is not, on cheeks like those,
Lovely the flush?

– Ah, so the quiet was!
So was the hush!

*Het werk van de dag is gedaan,
De laatste hooiman is vertrokken.
En van de tijd
op de hoogten,
En van de witte
vlierbloesem
En bleke hondsrozen
in de haag,
En van de muntplant
in het riet,
In zuchtjes van balsem
blaast de nachtlucht
Het parfum waarmee
de dag afscheid neemt.
En aan de zuivere horizon ver,
Zie, pulserend met
de eerstgeboren ster,
De beweeglijke hemel boven de heuvel!*

*Rondhangend, huppelend,
Met geslenter, met sprongetjes,
Flikkerend en cirkelend
In rijen en rondjes.*

*Vrolijk hun groene dennenstok
Opgooiend in de lucht,
Hun haar alle kanten
Op vliegend losjes
Over hun witte schouders.
Zie! de wilde Maenaden
Breken los uit het bos.
Jeugd en Iacchus
Die hun bloed laten kolken.*

*Zie! dwars door het stille land
Rellen zij door -
Gooien met de verse schoven,
Vertrappen het gras.
Scheuren van de geplunderde heg
Slingers, hun prijs;
Vullen het veld met hun streken,
Vullen het met hun geschreeuw.*

*Herder, wat mankeert u dan?
Herder, waarom zwijgt u?
Kom met uw blijde lied!
Kom met uw fluit!*

*Verleidt hun vrolijk feest u niet?
Lokken hun kreten niet?
Gloeien niet hun
zachte schouders?
Doen hun ogen u niet smelten?
Is niet, op wangen als deze,
Lieflijk de bloes?*

– Ach, zoals de stilte was,
Zo was de rust!

EDWARD BAIRSTOW

Ook in 'The Oak and the Ash' speelt het verlangen naar de natuur en het plattelandsleven een grote rol. Het gaat over de hunkering naar de plek waar je vandaan komt, in dit geval het rurale noorden van Engeland in tegenstelling tot de grote stad Londen. Nostalgie is daarmee een belangrijk thema in dit oude volkslied, dat oraal werd doorgegeven en nog altijd veel wordt uitgevoerd door Engelse en Schotse volkszangers. Het lied kent inmiddels dan ook talloze versies, opnames en uitvoeringen. Wij zingen het in een arrangement van organist en componist Edward Bairstow (1874-1946). Bairstow was gedurende drieëndertig jaar van de kathedraal van York. Hij componeerde voornamelijk kerkelijke muziek en leidde een groot aantal organisten op. Aangezien hij zelf uit het noorden van Engeland afkomstig was en daar tot zijn dood bleef, moet hij zich hebben herkend in de liefde voor het noorden als thema van 'The Oak and the Ash'.

THE OAK AND THE ASH

A north-country maid
up to London had strayed,
Although with her nature
it did not agree,
She wept and she sigh'd,
and she bitterly cried,
"I wish once again in
the north I could be."

Oh! the oak, and the ash,
and the bonny ivy tree,
They flourish at home
in my own country.

While sadly I roam
I forget my dear home,
Where lads and gay lasses
are making the hay;
The merry bells ring,
and the birds sweetly sing,
And maidens and meadows
are pleasant and gay.

*Een meisje uit het noorden
was naar Londen afgedwaald,
Maar haar aard zei
dat ze daar niet hoorde.
Ze weende en ze zuchtte
en ze riep bitter uit,
"Ik wou dat ik weer terug
in het noorden kon zijn."*

*O! De eik, en de es,
en de prachtige klimop,
Ze groeien zo goed
in mijn eigen thuisland.*

*Terwijl ik sombertjes zwerf
vergeet ik mijn thuis,
Waar jongens en meisjes het hooi
aan het winnen zijn;
Waar klokken vrolijk klingelen
en vogels zoetjes zingen,
En meisjes en weides
plezierig zijn en blij.*

Oh! the oak, and the ash,
and the bonny ivy tree,
They flourish at home
in my own country.

No doubt did I please
I could marry at ease;
Where maidens are fair
many lovers will come;
But he whom I wed
must be north-country-bred,
And carry me back to
my north-country home:

Oh! the oak, and the ash,
and the bonny ivy tree,
They flourish at home
in my own country.
They flourish at home
in my own country.

*O! De eik, en de es,
en de prachtige klimop,
Ze groeien zo goed in mijn
eigen thuisland.*

*Ik zou als ik wou,
gemakkelijk kunnen trouwen,
Mooie meisjes trekken immers
vele vrijers aan;
Maar hij die ik huw
moet een noorderling zijn,
En mij terugbrengen naar
mijn noordelijke thuis.*

*O! De eik, en de es,
en de prachtige klimop,
Ze groeien zo goed
in mijn eigen thuisland.
Ze groeien zo goed
in mijn eigen thuisland.*

Dit concert wordt mede mogelijk gemaakt door:

Vioolbouw / restauratie / strijkstokken
Christian Jünemann

**Koningsstraat 17
1011 ES, Amsterdam
020 638 79 00
info@junemann.com**

VELJO TORMIS

Veljo Tormis (1930-2017) was een gevierde Estse componist, bekend vanwege zijn vele werken voor koor. Deze zijn bijna allemaal geïnspireerd door traditionele Estse volksliederen.

Hij kwam al vroeg in aanraking met muziek via zijn vader, die organist, dirigent en muziekleraar was. Over zijn werk zei hij zelf: 'Ik maak geen gebruik van volksmuziek, de volksmuziek maakt gebruik van mij. Voor mij is volksmuziek geen middel om mezelf uit te drukken, integendeel: ik voel het als een taak om de essentie van de volksmuziek, de geest, betekenis en vorm, weer te geven.' We voeren drie van zijn negen oogstliederen uit. De repetitieve melodieën doen denken aan de vele herhaalde handelingen tijdens de oogst. Tijdens het luisteren droom je weg bij het beeld van een zonovergoten graanveld. Niet alleen de positieve kant van het oogsten wordt belicht: het is duidelijk dat er soms geen einde aan lijkt te komen. Gelukkig wachten er als beloning leuke jongens op de meiden, en familie wanneer het oogsten eindelijk gedaan zal zijn.

LÕPE, LÕPE PÕLLUKENE

Lõpe, lõpe põllukene,
Saa otsa, saarekene,
Lõpe, põldu, lõigatessa,
Saa kokku
korjatessa –
Sind ju ammu hakatie,
lga lõuna lõigatie.

*Stop, stop veldje,
Hou op eilandje,
Stop, veld, als je geoogst wordt,
Laat je opbinden als
je gemaaid wordt –
Je wordt al zo lang bewerkt,
Elke middag wordt er geoogst.*

LÄHME UUELE EELE

Neiukesed, noorekesed,
(üles, üles)
Lähme uuele eele!
Esi uusi meida ootab,
Vagu vastane vaatab,
Uut ta ootab lõikajada,
Vao vallavõttijada.

*Meisjes, jonge meisjes,
(hup, hup)
Laten we een nieuw stuk gaan doen!
De nieuwe strook wacht op ons,
De nieuwe baan kijkt ons aan,
Het wacht op de nieuwe oogsters,
De nieuwe maaiers.*

LÕIKUSE LÕPETUS

Otsa, otsa, eekene,
(lõpelee, lõpelee)
Veerde, veerde, veerekene!

*Hou op, hou op, strook,
(stop, stop)
Tot de rand, tot de rand, veldje!*

Otsas meidju oodatakse,
Veeres vastu vaadatakse:
Otsas ootavad omaksed,
Veeres vaatvad
velled noored.

*Ze wachten op ons aan het eind,
Ze kijken naar ons aan de rand:
Onze familie wacht aan het eind,
Aan de kant
kijken de jongens.*

LAURA JEKABSONE

Oorspronkelijk is 'Dindaru dandaru' de naam van een liedje en van een folkloristisch spelletje uit Letland. Het kan door jongens en/of meisjes worden gespeeld. De deelnemers vormen een kring, een van hen staat in het midden. De kring draait tijdens het zingen in het rond. Bij de strofe 'Lodā, lodā' heffen zij de handen op, en 'kruipt en sluipt' de middelste persoon door de openingen om zo buiten de kring terecht te komen. Daar springt hij of zij rond op één been, terwijl de kring verder draait. Zodra het lied stopt, duwt de buitenste persoon degene die voor hem/haar is geëindigd naar het midden van de kring, en neemt diens vrijgekomen plaats in. Dan kan het lied opnieuw beginnen. De Letse componist Laura Jēkabsons maakte van 'Dindaru dandaru' dit meerstemmig lied.

DINDARU DANDARU

Dindaru, dandaru, ozoliņi,
visi tavi zariņi zīlīšu pilni!
Izgāju meklēt,
apsamaldījosi.

*Rommeldebommel, eikebomen,
al je takjes zitten vol met eikels!
Ik ging op zoek,
maar raakte verdwaald.*

Ai, dieva dēliņi,
vedat mani cauri!

*O, heilige geesten,
leid me door het bos!*

Lodā, lodā, lakstīgala, loda!
Caur zaru zariem,
caur paza riem.

*Kruip en sluip, nachtegaal,
kruip over alle takken,
door bomen laag en hoog.*

JĒKABS GRAUBIŅŠ

‘Skaista Mana Brāļa Sēta’ is een van de bekendste Letse volksliedjes. Het is op talloze manieren uitgevoerd: als kinderliedje, als koorarrangement, voor jazzband, en natuurlijk met folkbands. Wij brengen de meerstemmige bewerking door Jēkabs Graubiņš (1886-1961), een Lets componist en musicoloog, die een grote bijdrage leverde aan de Letse koormuziek gebaseerd op folkloristische motieven. Het lied bezingt de schoonheid van de Letse boerderij, temidden van de natuur.

SKAISTA MANA BRĀĻA SĒTA

Skaista mana brāļa sēta,
tik cēlāi vietīnā.
Kuplis auga ozoliņis,
pie brālīša namdurvīm.

Strazdiņš dzieda galotnēi,
lakstīgala pazarēs.
Retam tādi tīrumiņi,
kā manami brālītīm.

Kalnā ievas balti zieda,
lejā strauja upe tek.
Kalnā teku pušķotiesi, lejā
balti, mazgāties.

*Mijn broers huis is zo mooi,
het staat op zo'n mooie plek.
De kleine eik groeide vol blaadjes,
bij de boerderijdeur van mijn broer.*

*Boven in de boom zingt een merel,
en iets lager een nachtegaal.
Niemand bezit zulke velden en
weiden als die van mijn broer.*

*De vogelkers bloeit op de heuveltop,
in de vallei stroomt een beek.
Ik ren naar boven om er een boeket
van te plukken, en weer naar
beneden om me te wassen.*

ASHO CH'ELA (ANONIEM GEORGISCH LIED)

Asho ch'ela, isho buska,
ou nana skani ts'oda,
nanina
Si monobash gegap'ili
ou nana skani ts'oda,
nanina

*Hier Chela, daar Buska,
ach nana, arme jij,
nanina
Je bent gewend aan de slavernij
ach nana, arme jij,
nanina*

Ou, Ou nana,
Ou nana nanina

*Ach, Ach nana,
ach arme nanina*

Si u'chonche si ugure
Ou nana, Ou nana nanina
Si kiseri elap'iri
Ou nana skani ts'oda,
nanina

*Je bent verzwakt, je bent vermoeid
Ach nana, Ach arme nanina
Je nek doet je pijn
Ach nana, ach arme jij,
nanina*

BATONEBO (ANONIEM GEORGISCH LIED)

Batonebo mouohet
mouohet batonebo
Lamazi batonebia
ia dawardi p'enia

*Heren, heb medelijden
heb medelijden, heren
Vriendelijke heren
Mogen rozen en viooltjes
op uw pad zijn*

Tetri tsvari da tsvis djohi
Morbis tsikanma isht'una
Gaugardat botonebsa
Da utsbat piri ibruna

*Een wit schaap, een kudde geitjes,
Het lammetje springt in het rond
Dit stemde de 'heren' gunstig
En zij keerden zich
om en vertrokken*

KOMITAS VARDAPET

Komitas (1869-1935) was een Armeense priester, ethnomusicoloog, componist en zanger. Net als andere negentiende-eeuwse componisten verzamelde hij volksliederen uit zijn land. Hij groeide op als wees in Etchmiadzin, het centrum van het Armeense christelijke geloof. Nadat hij daar tot vardapet (priester) benoemd was, trok hij naar Berlijn om muziek te studeren aan de Humboldt-universiteit. Teruggekeerd in Armenië maakte hij er zijn levenswerk van om Armeense volksliederen te verzamelen, noteren en arrangeren voor een moderne klassieke uitvoeringspraktijk. Met een eigen koor trok hij vervolgens door Europa, waar hij deze muziek ten gehore bracht aan een nieuw publiek. Komitas wordt nog altijd gezien als een grondlegger van de Armeense klassieke muziek.

In 1915 nam het leven van Komitas, net als dat van veel van zijn landgenoten, een tragische wending. Tijdens de Armeense genocide werd hij samen met andere Armeense intellectuelen gedeporteerd naar een Ottomaans gevangenenkamp. Zijn tijd in het kamp en de gruwelijkheden van de genocide hadden een vernietigende werking op Komitas. Hij ontwikkelde een zwaar geval van post-traumatisch stress-syndroom, en kon zich niet meer met muziek bezighouden. Tot zijn dood in 1935 verbleef hij in verschillende psychiatrische ziekenhuizen in Parijs.

Van de maar liefst 3000 liederen die Komitas in zijn leven verzamelde, zijn er zo'n 1200 overgeleverd. Eén van die liederen is loru gutanerg, ofwel het ploeglied van Lori, een provincie in het noorden van Armenië. Het ploegen van de velden was in Armenië een bijna feestelijke aangelegenheid. Verschillende liederen werden gezongen om het werk aan te moedigen, en in het bijzonder de zwoegende ossen een hart onder de riem te steken. Dorpelingen zongen urenlang terwijl zij hun akkers ploegden. Komitas heeft deze muziek in loru gutanerg teruggebracht tot een korte vierstemmige compositie, waarbij solisten god prijzen, en het koor vervolgens twee ossen genaamd Shumal en Lachin aanmoedigen.

YEL, YEL

Jel, jel, jel, de jel ... jel.
Latsjin, Maral, de jel... jel.

Orn antshav, de jel... jel.
Khamin jelav, de jel... jel.

Moetn enkav, de jel... jel.
Astren jelan, de jel... jel.

*Sta op, sta op, sta op, o sta op.
Latsjin, Maral, o sta op, sta op.*

*De dag is voorbij, o sta op, sta op.
Het is gaan waaien, o sta op, sta op.*

*Het wordt donker, o sta op, sta op
De sterren verschijnen, o sta op, sta op*

LORU GUTANERG

Ho, ochneli astots!
Hisjeli astots, ho!

Prere gomesj,
Hoj, o hoj, joa,
Ar, ha gomesj,
Hoj, o hoj, joa,
Tar, ha gomesj,
Hoj, o hoj, joa.

Loese loesatsav, ha
Park kez, ter,
Barin sjatatsav,
He, o hoj.

Preredzjan, ho, proro
Ho, prjoeki dzjan,
Horol, aj, horol, aj,
Ke mataw.
Sjimal dzjan, horol, aj,
Ke mernim.
Latsjin dzjan, horol, aj,
Horolo.

Hoj, does jelav, hoa,
Horo, horo, ho!
Hoj, ravel a, hoa,
Horo, horo, ho!
Ho, dus jelav, ho!

*O, gezegend is God!
God is in onze gedachten!*

*Zuchtende buffel,
Hoi, o hoi, ja,
Ga, hé buffel,
Hoi, o hoi, ja,
Trek, hé buffel,
Hoi, o hoi, ja.*

*De zon is op, hé!
Aan u de glorie, Heer,
Het goede overwint,
Hé, o hoi.*

*Zucht, mijn liefste, ho, beest,
Ho, lief dier,
Hoho, ja, hoho, ja,
Ik offer me op voor jou.
Sjimal, lief, hoho, ja,
Ik zou voor je sterven.
Latsjin, lief, hoho, ja,
Ho ho ho.*

*Hé, het is klaar, ho,
Ho ho ho!
Hé, het is het eind van het veld, ho,
Ho ho ho!
Hé het is klaar, ho!*

HENRYK GÓRECKI

De Poolse componist Henryk Górecki (1933-2010) wordt vaak vergeleken met andere 'minimalisten' zoals Arvo Pärt en John Tavener, die in hun werk een ontwikkeling toonden van complexiteit en serialisme naar eenvoud en repetitieve, meditatieve lijnen. Górecki's grootste 'hit', zijn 3e symfonie ('Of Sorrowful Songs') die in het westen een miljoenenverkoop kende, was mede geïnspireerd door muziek uit de Oost-Poolse traditionele landstreek Kurpië, zoals ook de 'Vijf Kurpische liederen' voor koor, waarvan wij er één laten horen.

WYSŁA BURZYCKA, BANDZIE DESC

Wysła burzycka,
bandzie desc.

Gdzie sie, ptasecku, podziejes?

*Een storm komt eraan,
het zal regenen.*

Vogeltje, waar ga je schuilen?

Oj, polece ja do boru.
Pod gałunzańke jeworu.

*Ach, ik vlieg naar het dichte woud.
Ik schuil onder de takken
van de esdoorn.*

Tam me ten jewur okryje,
tam me burżeńka omninie.

*Daar zal de esdoorn mij beschermen,
daar zal de storm mij voorbijgaan.*

Tam me descecek nie pryśnie,
Na me psiórecka złociste.

*Daar zal de regen niet druppelen
op mijn gouden vederdek.*

Wysła burzycka,
bandzie desc.

*Een storm komt eraan,
het zal regenen.*

Dit concert wordt mede mogelijk gemaakt door:

PLOUM CONSULTANCY

Business Information at its best

Amsterdam

+316 29 484 474

PLOUM@PLOUMCONSULTANCY.NL

IMRE PLOEG

Componist, dirigent en 'geluidsecoloog' Imre Ploeg is voor het VU-Kamerkoor geen onbekende. Voor ons 50-jarig jubileum in 2018 vroegen wij hem een stuk te schrijven, gebaseerd op toekomstvisioenen van de koorleden en tekst van dichter Wytse Versteeg. We kregen een prachtig a capella-werk 'Wat gezegd moet worden dat is dit'.

Ook ditmaal vroegen wij Ploeg om een compositie te schrijven, nu voor ons programma over volksmuziek. Ploeg baseerde zich op een gedicht van Tjead Bruinja, die als Fries geboren werd, maar al rond zijn twintigste jaar verhuisde naar andere delen van Nederland, zijn Friese geboortegrond definitief achter zich latend. In het gedicht 'Brutsen loftten' (gebroken luchten) vraagt de ik-figuur zich af hoe hij ergens anders nog een 'anker' kan zijn voor zijn Friese identiteit, hoe men hem daar in redelijkheid kan aanzien als 'een Fries' terwijl hij het contact met zijn Friese afkomst, en het 'lânskip', al zo lang achter zich heeft gelaten. Sterker: de ik-figuur vraagt zich af hoe hij, in zijn volwassenheid, zichzelf nog kan beschouwen als Fries. Tegelijk is de ik-persoon bezwangerd met jeugdherinneringen, al of niet geromantiseerd. Het is een gedicht over verlangen - en over afstand. In Ploegs muzikale verklanking horen wij zowel de oneindigheid van het Friese landschap als de sterke gehechtheid daaraan, die de latere existentiële vraag van de ik-figuur inspireert.

BRUTSEN LOFTEN

brutsen loftten
stramme greiden
kneusde sleatsjes

*gebroken luchten
stramme weiden
gekneusde slootjes*

yn waans ûntstutsen skets
yn waans skansearre dream
út hokker hurde búk
bin ik stapt

*in wiens ontstoken schets
in wiens geruïneerde droom
uit wier harde buik
ben ik gestapt*

brutsen loftten
stramme greiden

*gebroken luchten
stramme weiden*

blauwe drek
ribbeljende swarte spegel

*blauwe drek
rimpelende zwarte spiegel*

dizze fragen driuwe my	<i>deze vragen drijven mij op</i>
fan waans gers en fleis dy dreamerij oer gers búk en fleis	<i>van wiens gras en vlees dat gedroom over gras buik en vlees</i>
yn 'e wâlskant it oerstjoer rieplachtjzen fan 'e bûsdoek	<i>in de slootkant het overstuur raadplegen van de zakdoek</i>
hoe't snot opdroeget yn 'e fâlden	<i>hoe snot opdroogt in de kreukels</i>
it lûken oan triedsjes it opdollen fan sied	<i>het trekken aan draadjes het opgraven van zaad</i>
op-op-op-op	<i>op-op-op-op</i>
foar't it spruten krijt	<i>voordat het spruiten krijgt</i>
kwakkelbern brommerbern mei de boarnamer achterop en de tuolle op it stjoer	<i>kwakkelkind brommerkind met de bornemmer achterop en de melkstoel op het stuur</i>
de wangen waarm fan de koweflank	<i>de wangen warm van de koeienflank</i>
hoe soesto no in anker wêze foar in lânskip	<i>hoe zou jij nu een anker zijn voor een landschap</i>
datst sa lang lyn ferlitten hast	<i>dat je zo lang geleden verlaten hebt</i>

N.B.

- Blauwe drek is een in Friesland gangbare term voor vieze, troebele sloten, waarin de grasdraden door het water zweven.
- Een boarnamer (bornemmer) is de emmer waar het vee uit drinkt.
- Een tûolle (melkstoel) is een stoeltje/krukje waar je op zit als je de koe melkt.
- Lânskip is dubbelzinnig in dit gedicht: skip = schip, lânskip = landschap.

JETSE BREMER

Jetse Bremer (1959) is een vermaard zanger, componist, arrangeur, pianist en koordirigent, die zich toelegt op zowel klassieke als populaire muziek. Hij schreef en arrangeerde veel muziek voor zowel professionele als amateurkoren. We zingen twee van zijn arrangementen.

Springt op en toogt uw schoen

Aan uw schoenen kunnen mensen zien wie u bent. Herenschoenen, damesschoenen; frivole of ouderwetse schoenen; gepoetst, of niet. In dit lied worden diverse bevolkingsgroepen op de 'hak' genomen: achtereenvolgens oude mannen, oude vrouwen, jongens, en meisjes. Met hun kennelijk typerende bezigheden. En zo staat iedereen te kijk in dit ietwat rolbevestigend lied.

SPRINGT OP EN TOOGT UW SCHOEN

Springt op en toogt uw schoen;
't is om te zien wat dat
de oude mannen al doen.
De oude mannen
hên veler verstand;
't is om hulder pijptje
te roken den helen dag.

*Spring op en toon je schoen.
t' is om te zien wat de
oude mannen al doen.
De oude mannen
hebben veel verstand.
't is maar om hun pijpje
te roken, de hele dag.*

Springt op en toogt uw schoen;
't is om te zien wat dat de oude
wijven al doen.
De oude wijven
hên veler verstand;
't is om hulder potje
te roeren den helen dag.

*Spring op en toon je schoen.
t' is om te zien wat de oude
vrouwen al doen.
De oude vrouwen
hebben veel verstand.
't is maar om hun potje
te roeren de hele dag.*

Springt op en toogt uw schoen;
't is om te zien wat dat
de jonge knechten al doen.
De jonge knechten
hên veler verstand;
't is om hulder pintje te drinken
den helen dag.

*Spring op en toon je schoen.
t' is om te zien wat de jonge
jongens al doen.
De jonge jongens
hebben veel verstand.
't is maar om hun pintje te drinken
de hele dag.*

Springt op en toogt uw schoen;
't is om te zien wat dat
de jonge meisjes al doen.
De jonge meisjes
hên veler verstand;
't is om hulder cornetje
te pijpen den helen dag.

*Spring op en toon je schoen.
t' is om te zien wat dat
de jonge meisjes al doen.
De jonge meisjes
hebben veel verstand.
't is maar om in
de spiegel te kijken*) de hele dag.*

**) eigenlijk: om hun kanten mutsje te plooiën; vergelijk 'pijpekrullen'*

Schoon lief, hoe ligt gy hier en slaept

De 'mei' of 'meiboom' symboliseert het aanbreken van de lente, en daarmee ook het ontluiken van de liefde. In oude tradities plantte een jongen een boompje voor het huis van het meisje van zijn keuze, in de hoop haar daarmee 'het hof' te maken.

In dit volkslied loopt dit plan bepaald niet van een leien dakje. De jongeling staat in de vroege ochtend voor het huis van zijn aanbedene, maar zij heeft geen zin om zijn 'mei' te ontvangen, en opent haar 'venstertje' niet voor hem. 'Plant je meiboompje maar ergens anders', voegt ze hem toe.

Maar ja, als hij zijn boompje 'op 's heren straten' plant, dan komt er niets van de liefde, en al helemaal niets van het bloeien. De teleurgestelde jongeling stelt daarom maar voor zijn meiboompje te 'begraven' onder een egelantier, de roos die sedert lang symbool is voor de eeuwigdurende liefde. Die bloeiende egelantier zal dan, in plaats van de meiboom, nachtegalen inspireren tot het zingen van liedjes, elke mei opnieuw. Een lied over vereeuwigd liefdesverdriet.

SCHOON LIEF, HOE LIGT GY HIER EN SLAEPT

Schoon lief, hoe ligt gij hier
en slaapt in uwen eerste drome?
Wil opstaan en de mei ontvaan.
Hij staat hier al zo schone.

*Schoon lief, hoe lig je hier
te slapen in je eerste droom?
Sta op en ontvang deze meiboom.
Hij staat hier zo mooi.*

'k En zou voor gene mei opstaan,
mijn vensterke niet ontsluiten.
Plant uwe mei waar 't u gerei,
Plant uwe mei daarbuiten.

*Ik sta voor geen enkele meiboom op,
noch zou ik mijn venstertje openen.
Plant uw meiboom waar u maar wilt.
Plant uw meiboom maar daar buiten.*

Waar zou 'k hem planten
of waar doen?
't Is al op 's heren straten.
De winternacht is koud en lang,
hij zou zijn bloeien laten.

*Waar zou ik hem planten,
of neerzetten?
Ja, er is plek op 's heren straten.
(Maar) de winternacht is koud en lang,
hij zou nalaten te bloeien.*

Schoon lief, laat hij
zijn bloeien staan.
Wij zullen hem begraven
op 't kerkhof bij den eglantier.
Zijn graf zal rozekens dragen.

*Schoon lief, vergeet
dat bloeien maar.
Wij zullen hem begraven
op het kerkhof bij de egelantier.
Zijn graf zal roosjes dragen.*

Schoon lief, en om die rozekens
zal 't nachtegaalken springen.
En voor ons beiden in elke mei
zijn zoete liedekens zingen.

*Schoon lief, omwille van die roosjes
zal 't nachtegaaltje springen.
En voor ons beiden in elke mei
zijn zoete liedjes zingen.*

COLOFON

Bestuur

Sophie Fitzsimmons (voorzitter)
Eveline van Schie (secretaris)
Rianne de Heide (penningmeester)
Li Lian Lie (PR)

Schrijvers

Jelle van Aanholt
Michel Couzijn
Mirtele Snabilie

Vertalingen

Michel Couzijn
Stefan Epskamp
Eveline van Schie
Peter-Ben Smit

Vormgeving en redactie

Gerben Groeneveld
Li Lian Lie
Eveline van Schie

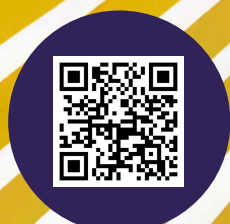
*Dit concert wordt mede mogelijk
gemaakt door:*

Bekijk onze website

VU-Kamerkoor
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

info@vukk.nl
www.vukk.nl